

Anayasa Mahkemesinin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisine İlişkin İptal Davasının Reddi Kararının Mali Güç İlkesi Bakımından Değerlendirilmesi

Av. Ezgi SIR¹

Öz

Vergi yükümlülerinin ödeme güçlerinin gözetilmesi verginin adaletli ve dengeli dağılımının sağlanabilmesi için zorunludur. Anayasa Mahkemesi vergide adaletli ve dengeli dağılımını mali güce göre vergilendirme ve vergide eşitlik ilkeleri ile değerlendirmektedir. 1982 Anayasası'nın 73. maddesine göre herkes kamu giderlerinin karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Anayasa'nın bu hükmü doğrultusunda mali güce göre vergilendirme ilkesi doğmuştur. Mali güce göre vergilendirme ilkesi yükümlülerin vergi ödeme güçlerini dikkate alır ve mali gücü fazla olanın malî gücü az olana kıyasla daha fazla vergi ödemesi gerektiğini vurgular. Vergide eşitlik ilkesi ise malî gücü aynı olanlardan aynı, farklı olanlardan ise farklı oranda vergi alınması esasına dayanmaktadır. 15/07/2023 tarihli 32249 sayılı Resmî Gazete ile 14/07/2023 kabul tarihli 7456 sayılı 06/02/2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telafisi İçin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. İşbu kanuna karşı iptal davası açılmıştır. Anayasa Mahkemesince işbu kanuna karşı açılan iptal davası sonucunda yürürlüğe giren ek motorlu taşıtlar vergisinin mali güce göre vergilendirme, vergi yükünün adaletli dağılımı ve eşitlik ilkeleriyle çelişmediği sonucuna varılmıştır. Çalışmada, Anayasa Mahkemesince varılan bu sonuca ilişkin görüş ve değerlendirmelerimize yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler

Mali güç, vergide eşitlik ve adalet, Anayasa Mahkemesi, ek motorlu taşıtlar vergisi.

¹ Avukat, Eskişehir Barosu, ezgisir7@gmail.com, ORCID: 0009-0000-1357-1791.

Bu eser hakem incelemesinden geçmiştir

Gönderilme Tarihi: 5 Ocak 2024 / Kabul Tarihi: 16 Nisan 2024.

ESKİŞEHİR BAR ASSOCIATION JOURNAL

Evaluation of the Constitutional Court's Decision Numbered 2023/131–2023/160 Dated 28/09/2023 On Additional Motor Vehicle Tax in Terms Of The Financial Strength Principle

Abstract

In order to ensure a fair balanced distribution of taxes, it is necessary to take into account the ability of taxpayers to pay. The Constitutional Court evaluates the fair and balanced distribution of taxes together with the principles of taxation according to financial power and equality in taxes. According to the 1982 Constitution, everyone is obliged to pay taxes according to their financial ability to cover public expenses. In line with this provision of the Constitution, the principle of taxation according to financial power was born. The principle of taxation according to financial power requires those with more financial power to pay more taxes than those with less financial power. The principle of equality in taxation is based on the principle that those with the same financial power are taxed at the same rate, and those with different financial capabilities are charged different rates. Amendment to Certain Laws and Decree Law No. 375, with the Official Gazette No. 32249 dated 15/07/2023 and the Amendment to Certain Laws and Decree Law No. 375, with the introduction of Additional Motor Vehicle Tax to compensate for the economic losses caused by the earthquakes that occurred on 06/02/2023, numbered 7456, dated 14/07/2023. The Law on Construction has entered into force. The annulment case filed against this law by the Constitutional Court concluded that the additional motor vehicle tax enacted by the law does not conflict with the principles of taxation according to financial power, fair distribution of the tax burden and equality. Our opinions and evaluations regarding this conclusion reached by the Constitutional Court will be included.

Keywords

Ability to pay, equality and justice in tax, Constitutional Court, additional motor vehicle tax.

GİRİŞ

Ülkemizde 06/02/2023 tarihinde meydana gelen depremlerin yol açtığı ekonomik kayıpların telafisi amacıyla 15/07/2023 tarihli 32249 sayılı Resmî Gazete ile 14/07/2023 kabul tarihli 7456 sayılı 06/02/2023 Tarihinde Meydana Gelen Depremlerin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpların Telafisi İçin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi İhdası ile Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Yürürlüğe giren 7456 sayılı Kanunun 1. maddesi ile 18/2/1963 tarihli ve 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanununun 5., 6. ve geçici 8. maddelerinde yer alan (I), (I/A), (II) ve (IV) sayılı tarifelere göre vergiye tabi olan ve 7456 sayılı kanunun yayımı tarihinde ilgili sicilde kayıt ve tescilli bulunan taşıtlar ile bu Kanunun yayımı tarihinden 31/12/2023 tarihine kadar ilgili sicillere ilk defa kayıt ve tescil edilecek olan taşıtlar, bir defaya mahsus olmak üzere 2023 yılı için tahakkuk ettirilen motorlu taşıtlar vergisi tutarı kadar ek motorlu taşıtlar vergisine tabi tutulmuştur.

7456 sayılı kanun hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri Özgür ÖZEL, Burcu KÖKSAL ve Gökhan GÜNAYDIN ile birlikte 126 milletvekili iptali istemiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmışlardır. İptal davasının konusu 7456 sayılı kanunun 1. maddesinin 1 numaralı fıkrasının ve 7 numaralı fıkrasının ‘ ‘ ...02/07/2008 tarihli ve 5779 sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun ve diğer kanunlara göre mahalli idarelere verilecek payların hesabında dikkate alınmaz. ‘ ‘ bölümünün Anayasa’nın başlangıç kısmı ile 2.,5., 6., 10., 13., 35., 73., 90., 123., 127. ve 153. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptali ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

Anayasa Mahkemesince işbu kanuna karşı açılan iptal davası, kanun ile yürürlüğe giren ek motorlu taşıtlar vergisinin mali güce göre vergilendirme, vergi yükünün adaletli dağılımı ve eşitlik ilkeleriyle çelişmediği sonucuna varılmıştır.

Bu çalışmamızda Anayasa Mahkemesinin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi hakkındaki 28/09/2023 tarihli 2023/131 Esas-2023/160 Karar sayılı kararının mali güç ilkesi bakımından değerlendirmelerini Anayasa Mahkemesinin emsal kararları çerçevesinde inceleyeceğiz.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARININ MALİ GÜÇ İLKESİ BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Anayasa Mahkemesi kararında 7456 sayılı kanunun 1. maddesinin 1. numaralı fıkrasının vergiye ilişkin düzenlemelerin geriye yürütülememesi, mali güce göre vergilendirme yapılması, kamu yararının sağlanması, getirilen düzenlemenin motorlu taşıtlar vergisi mükelleflerine aşırı külfet yüklendiği, bu durumun ölçülülük ilkesini, mülkiyet hakkını ve temel ve özgürlüklere ilişkin uluslararası anlaşmaların bağlayıcılığı ilkesinin ihlal edildiği gerekçeleri ile iptali talebini Anayasa'ya aykırılık başlığı altında değerlendirmiştir.

Anayasa Mahkemesi kararında ilk olarak Anayasanın 2. maddesini ele alarak hukuk devletinin tanımını yapmıştır. Anayasa Mahkemesi hukuk devletini; “ *Eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.*” şeklinde tanımlamıştır². Daha sonra Anayasa Mahkemesi 07/10/2003 tarihli 2003/73 Esas-2003/86 Karar sayılı kararına atıf yaparak Anayasa'nın 73. maddesine değinmiştir. Anayasa'nın 73. maddesi ile herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlü bulunduğu, vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımının maliye politikasının sosyal amacı olduğu, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı³ öngörülerek Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti ilkesi altında vergilendirme ilkelerine değinilmiştir.

Verginin mali güce göre alınması ve genelliği ilkesinin vergilendirmenin eşitlik ve adaletin sağlanmasını sağladığına değinilerek Anayasa Mahkemesince mali güç tanımı yapılmıştır. Anayasa Mahkemesi mali gücü;” *Mali güç; ödeme gücünün kaynağı, dayanağı, nedeni ve varlık koşuludur. Kanun koyucunun vergilendirmede, kişilerin sahip olduğu ekonomik değer ile mali güçlerini göz önünde bulundurması gerekir. Vergide genellik ilkesi, herhangi bir ayırım yapılmaksızın mali gücü olan*

²AYM, T. 29/09/2023, E. 2023/131, K. 2023/160

³ AYM. 73/3

*herkesin vergi yüküne katılmasını ve vergi ödemesini ifade eder. Mali güce göre vergilendirme, verginin yükümlülerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır.*⁴” şeklinde tanımlamıştır. Bu ilke aynı zamanda eşitlik ve adaletin sağlanmasının uygulama aracı olup, malî gücü fazla olanın malî gücü az olana göre daha fazla vergi ödemesini gerektirir. Vergide eşitlik ilkesinin ise malî gücü aynı olanlardan aynı, farklı olanlardan ise farklı oranda vergi alınması esasına dayandığını belirtmiştir⁵.

Anayasa Mahkemesine göre kanun koyucu, vergi koyarken yükümlülerin ekonomik durumunu göz önünde bulunduracak bir sisteme uyması gerekir. Vergide asıl olan ödeme gücünü mali güç belirler. Mali güç ilkesi, az kazananın az, çok kazananın çok vergi alınmasıdır⁶. Anayasa Mahkemesi 12.11.1991 tarihli ve E:1991/7 K:1991/43 sayılı kararında; Kişilerin, yaptıkları iş sonunda bir gelir elde ediyorlarsa bunun vergilendirilmesi doğal olduğu, gelire dayanmayan bir vergilendirme yöntemi ise Anayasa'ya aykırılık oluşturduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda mali güce göre vergilendirmenin, sosyal devletin vergi adaleti ile ilgili bir ilkesi olduğu, bu ilke ile verginin adaletli ve dengeli dağılımının sağlandığı, kanun koyucunun vergiyi koyarken yükümlülerin ekonomik durumunu göz önüne alacak bir sisteme uyması gerektiği, zira vergide asıl olan, ödeme gücü olup bunun göstergesinin de mali güç olduğu Mahkeme kararlarında sıklıkla vurgulanmıştır⁷.

Mali güç Anayasa ve diğer kanunlarda tanımlanmamıştır. Fakat vergi hukuku öğretisinde mali güç tanımlanabilmektedir. Buna göre mali güç ilkesi; vergilendirme yetkisinin, kişilerin ekonomik ve kişisel durumlarının göz önüne alınarak yasama organı tarafından kullanılmasıdır. Bu tanım Anayasa Mahkemesi tarafından da benimsenmiş olup kararlarında⁸ “*Mali güce göre vergilendirme, verginin yükümlülerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre alınmasıdır.*” şeklinde tanım yapılmış ve “*...malî gücü fazla olanın, malî gücü az olana oranla daha fazla vergi*

⁴ AYM, T. 28/02/2018, E. 2017/117, K.2018/28,

⁵ AYM, T. 07/01/2003, E.2003/73, K.2003/86

⁶ SARIASLAN, Osman: “Anayasa Mahkemesi kararları çerçevesinde vergilendirme ilkeleri”,2012.

⁷ AYM, T. 12.11.1991, E.1991/7, K.1991/43

⁸ AYM, T. 07/04/2004, E.2003/11, K. 2004/49; AYM, T. 16/01/2003, E. 2003/36, K. 2003/3

*ödemesi gereğinin*⁹ şeklinde ilke benimsenmiştir. Vergi hukuku öğretisinde ve Anayasa Mahkemesi kararlarında benimsenmiş olan mali güce göre vergilendirme yetkisi yasama organının görevi alanını girmekle beraber yasama organının takdir yetkisini de sınırlamaktadır. Dolayısıyla yasama organı mali güce göre vergilendirme yetkisini kullanırken vergilendirmede hukuksal durumdaki farklılığı gözetmektedir. Vergilendirmede hukuksal durumdaki farklılık mali güç ile ölçülmektedir. Mali güce ulaşmak için birtakım vergisel araçlar kullanılmaktadır. Bunlar; gelir vergisi için gelirin artmasıyla vergi oranının da artmasını öngören artan oranlı vergi tarifesi, emek ve sermaye gelirlerinin birleştirilmesi ile elde edilen gelirlerin emek gelirlerine nazaran daha yüksek oranlar üzerinden vergilendirilmesini öngören ayırma ilkesi ile muafiyet ve istisnalardır. Servet vergileri için kullanılan vergisel araçlardan biri ise advalorem'dir. Advalorem vergileme, değer üzerinden hesaplanan bir vergi yöntemidir. Motorlu taşıtlar vergisi matrah hesabında 7061 Sayılı Kanun Resmi Gazetede¹⁰ yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle advalorem vergilemeye geçilmiştir. Böylece motorlu taşıtlar vergisi matrah hesabında taşıtın piyasa değerine göre vergi ödenmektedir. Aracın yaşı ve motor silindir hacmine bağlı olarak belirlenen oranlarda indirimler getirilmiştir.

Yasama organı tarafından vergilendirme yetkisi kullanılırken mali güç ilkesinin eşitlik kavramı altında incelenmesi gerekmektedir. Bilindiği üzere 1982 Anayasası'nın 10. maddesinde kanun önünde eşitlik ilkesi düzenlenmiştir. Buna göre *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir"*¹¹.

Kanun önünde eşitlik ilkesinin bir alt başlığı olan maddi anlamda hukuki eşitlik, aynı durumda bulunanlara haklarda ve ödevlerde eşit davranılmasıdır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kanun önünde eşitlik ilkesine bakış açısı herkesin her yönden aynı hükümlere bağlı olamayacağıdır. Nitekim Anayasa Mahkemesi E: 1976/3, K.1976/23, K.T. 13/4/1976 kararı; *"Şu var ki, Anayasanın 12. maddesinde yazılı "Kanun önünde eşitlik" ilkesi, herkesin, her yönden aynı hükümlere bağlı olması gerektiği anlamına*

⁹ AYM, E. 1994/80, K.1995/27

¹⁰ 05/11/2017 tarihli 30261 sayılı Resmi Gazete

¹¹ AY. M. 10/1

gelmez. Bu ilke ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır. Kimi yurttaşlar için haklı nedenlere dayanılarak veya bunların durumlarındaki farklılığın doğurduğu zorunluluklar dolayısıyla ayrı kurallar konulması halinde eşitlik ilkesinin zedelenmesinden söz edilemez¹².”şeklindedir.

Kanun önünde eşitlik ilkesi güttüğü amaç nedeniyle yasama organına haklı nedenin varlığı halinde farklı durumda olan kişilere farklı davranma yetkisi yetkisini vermektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarında da bu husus vurgulanmıştır¹³. Ancak Anayasa Mahkemesi kararlarında sıklıkla ifade edildiği üzere, bu yetki ancak haklı nedenin varlığı halinde kullanılabilir.

Farklı durumda olanlara farklı davranma yetkisi veren haklı neden kavramı yasanın amaç unsurunu ifade etmektedir. Yasaların amaçları Anayasaya uygun olmalıdır. Dolayısıyla haklı nedenin varlığı halinde yasama organı eşit olmayan sınıflandırma yapabilme yetkisine sahiptir. Yasama organının yaptığı bu sınıflandırmalardan biri mali güce göre vergilendirme ilkesi başlığı altında yaptığı sınıflandırmadır. Yukarıda ifade edildiği üzere mali güce göre vergilendirme ilkesi doğrudan Anayasanın 73. maddesinden doğmaktadır. Mali güce göre vergilendirme ilkesi gereği yükümlülerin ekonomik güç farklılıkları dikkate alınarak yapılan sınıflandırmalar Anayasaya uygun olacaktır. Ayrıca bu anlamda Anayasa, yasama organına vergi yükümlülerinin mali güç farklılıklarını dikkate almayı da bir ödev olarak yüklemiştir.

Mali güce uygun sınıflandırmaların amacı ise vergilendirmede adalete ulaşmaktır. Anayasa'nın 73. maddesinin 2. fıkrası ile doğmuş verginin adaletli dağılımı ilkesi mali güce göre vergilendirme ilkesi ile bağlantılıdır. Bilindiği üzere anılan fıkra “Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır¹⁴.” hükmünü içermektedir. Vergi yükünü adaletli ve dengeli dağıtmanın aracı ise bir

¹² AYM, T. 13/4/1976, E.1976/3, K.1976/23

¹³ AYM, T. 28/4/1986, E.1981/13, K. 1983/8 “...Birtakım yurttaşların başka kurallara bağlı tutulmaları haklı bir nedene dayanmakta ise böyle bir durumda kanun önünde eşitlik ilkesine ters düşüldüğünden söz edilemez. İnsanlar arasında yaradılış ve çalışma gücü veya sağlık bakımından veya nitelikçe buna eşit nedenler dolayısıyla pek çok ayırım bulunduğu açık bir gerçektir. Bundan dolayıdır ki, eşitliği bozan bir kuralın varlığı, ancak o kuralın kamu yararına veya başka haklı bir nedene dayanmamış olması hallerinde ileri sürülebilecektir.”

¹⁴ AY M. 73/2

önceki fıkrada düzenlenen ‘mali güç’ ilkesidir. Bu hususu Anayasa Mahkemesi¹⁵; *“Vergide eşitlik ilkesi, yükümlülerin vergi ödeme güçleri dikkate alınmak suretiyle vergilendirmenin yapılmasını öngörür. Başka bir deyişle, kişilerin genel vergi yüküne kendi ödeme güçlerine göre katılmalarıdır. Bu durumda, Anayasa’da öngörülen verginin “malî güce göre ödenmesi”, “herkesin vergi ödemesi” ilkesiyle birlikte vergilendirmede adalet ve eşitlik ilkesine uygunluğu gösterir ve sosyal devletin etkin uygulama aracını oluşturur. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı bu ilkelere uyularak sağlanır.”* biçiminde ifade etmiştir.

Nitekim incelediğimiz Anayasa Mahkemesi kararında da vergilendirilecek alanların seçimi ve vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı için yükümlülerin kişisel durumlarının kanunlarda gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Ücretler dışında kalan diğer 6 gelir unsurunun ücretlere göre farklı vergilendirilmesi; en az geçim indirimi¹⁶, artan oranlı vergilendirme, çeşitli istisna ve muafiyet uygulamaları, vergi yükünün adalete uygun dağılımı ile mali güce göre vergilendirmenin araçlarından (AYM, E.2017/117, K.2018/28, 28/2/2018, § 23) denilerek kişilerin durumlarının göz önüne alınarak mali güce göre vergilendirmenin gerektiğini vurgulamıştır.

Anayasa Mahkemesi kararında kişilerin sahip olduğu taşıtların bir servet unsuru olduğunu ve mali gücü olduğunun göstergelerinden biri olduğunu vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesi bu ifadesi ile ülkemizde taşıt sahibi kişilerin mali gücünün bulunduğu kanısına varmıştır. Bu sebeple Anayasa Mahkemesince 2023 yılı için tahakkuk ettirilen motorlu taşıtlar vergisi tutarı kadar ek motorlu taşıtlar vergisi ödenmesi öngörülmüştür. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesince; ‘*Aracın yaşı, motor silindir hacmi, oturma yeri veya ağırlığı gibi unsurlar dikkate alınarak ödenecek ek motorlu taşıtlar vergisi belirlenmektedir. Bu itibarla mükelleflerin taşıtın değeriyle orantısız bir vergi yükü ile karşı karşıya kaldığı söylenemez. Ayrıca 197 sayılı Kanun’daki istisnalar ek motorlu taşıtlar vergisi için geçerli olduğu gibi bu vergi açısından 7456 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (4) numaralı fıkrasında depremden*

¹⁵ AYM, E. 1994/80, K. 1995/27

¹⁶ En az geçim indirimi ödeme gücüne ulaşmakta bir araç olmakla beraber artık asgari ücretin vergilendirilmesi söz konusu olmadığı için; AGİ, 2022,2023 yıllarında kullanılmamış ve 2024 yılı için de kullanılmayacaktır.

zarar görenlere yönelik bir kısım istisnalara da yer verilmiştir. Tüm bu hususlar gözetildiğinde ve motorlu taşıtlar vergisinin toplumun tüm kesimlerini kapsayan yaygın bir vergi olduğu da dikkate alındığında kuralın mali güce göre vergilendirme, vergi yükünün adaletli dağılımı ve eşitlik ilkeleriyle çelişmediği sonucuna varılmıştır¹⁷.’’

Ayrıca 6/2/2023 tarihinde Kahramanmaraş ilinde meydana gelen depremler mücbir sebep hâli ilan edilen yerlerde; deprem tarihi itibarıyla kayıt ve tescilli olan taşıtlar, deprem nedeniyle yıkılan veya ağır ya da orta hasarlı hâle gelen binaların maliklerine ait taşıtlar, depremlerde ağır hasar görerek kullanılamaz duruma gelen taşıtlar ile deprem nedeniyle eşi veya birinci derece kan hısımlarından birini kaybeden mükelleflere ait taşıtlar ek motorlu taşıtlar vergisinden müstesna tutulmuştur. Bunun yanı sıra ek motorlu taşıtlar vergisi geçici nitelikli ve bir defalığa mahsus alınan bir vergidir. 7456 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (5) numaralı fıkrasıyla da verginin birinci taksitinin bu Kanun’un yayımlandığı ayı izleyen ayın sonuna kadar, ikinci taksitinin ise aynı yılın Kasım ayı sonuna kadar olmak üzere iki eşit taksitte ödenmesi öngörülmüştür. Bu itibarla sahip olunan aracın değeri ile araç sahiplerinin ödeme güçleri ve kişisel durumlarının da dikkate alındığı gözetildiğinde tutarı itibarıyla yüksek olduğu söylenemeyecektir.

Dava konusu kural ile benzer konudaki 26/11/1999 tarihli ve 4481 sayılı 17.8.1999 ve 12.11.1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Depremın Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 17 Ağustos 1999 tarihinde yaşanan deprem felaketi neticesinde ortaya çıkan kamu finansman ihtiyacının giderilmesi amacıyla 1998 yılında beyan edilen gelir veya kurumlar vergisi matrahları ile bu yılda elde edilen ve belli miktarın üzerindeki ücretler, bina, arsa ve araziler, motorlu taşıtlar, cep telefonları üzerinden bir defalık ek vergi ödenmesini öngören 1., 6., 7. ve 9. maddelerini Anayasa Mahkemesi 28/3/2001 tarihinde incelemiştir. Bu kapsamda Mahkeme, deprem nedeniyle oluşan ekonomik kayıpların giderilmesi ve toplumsal dayanışmanın sağlanması gibi sosyal ve ekonomik şartların

¹⁷ AYM, T. 28/9/2023, E.2023/131, K.2023/160 § 25

zorunlu kıldığı nedenlerle ek vergi getirilmesinde kamu yararının gözetildiğini, 1998 yılına ait Gelir ve Kurumlar Vergisi hesaplanırken mükelleflerin özel durumları ile mali güçlerinin göz önünde bulundurulduğunu, 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu'nda yer alan bina ve arazi vergilerine ilişkin muaflık ve istisnaların bu vergi yönünden de geçerli kılındığını ve motorlu taşıtlar vergisi mükellefleri için de aynı hususların geçerli olduğunu belirterek mali güce göre vergilendirme ve vergi yükünün adaletli dağılımı ilkelerinin esas alındığı sonucuna ulaşmış ve bu yöndeki kuralların iptalleri talebini reddetmiştir¹⁸.

Yukarıda detaylı şekilde ele alınan yasanın amaç unsurunu ifade eden haklı neden kavramı, incelen Anayasa Mahkemesi kararında depremlerin meydana getirdiği ekonomik kayıpların telafisidir. 7456 sayılı Kanun Anayasa'ya uygun şekilde kamu yararı amacını taşımaktadır. Anayasa Mahkemesinin motorlu taşıtlar vergisinin alınmasında gözetilen mali güç ilkesine yaklaşımı dikkate alındığında işbu kanunun mali güç ilkesine aykırı olduğundan bahsedilemez.

SONUÇ

Yasama organı mali güce göre sınıflandırma yetkisine sahiptir. Ancak bu sınıflandırma yetkisini kişilerin ekonomik farklılıklarını göz önünde bulundurarak Anayasal ilkelere uygun olarak kullanmak zorundadır. Buna uyulmadığı takdirde hukuk devleti ilkesine aykırı sonuçlar doğmaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususlardaki görevi oldukça önemlidir.

Çalışmamız sonucunda, Anayasa Mahkemesinin Ek Motorlu Taşıtlar Vergisi hakkındaki 28/09/2023 tarihli 2023/131 Esas-2023/160 Karar sayılı kararının mali güç ilkesine uygun olduğunu kabul etmemiz yerinde olacaktır. İşbu kararın mali güç ilkesi kapsamında değerlendirilmesinde, Anayasa Mahkemesinin mali güç ilkesine bakış açısı emsal kararları çerçevesinde ortaya konmuştur. Anayasa Mahkemesinin mali güç ilkesine karşı yaklaşımı, mali güce göre vergilendirmenin vergi adaletinin ve eşitliğinin sağlanması olduğu ve kişilerin ödeme güçlerinin göz önüne alınması gerektiğidir. Mali güç ilkesini uygularken herkesin eşit olmasından söz edilmesi

¹⁸ AYM, T.28/3/2001, E.1999/51, K.2001/63

mümkün değildir. Yasaya uygun bir amacın varlığı halinde herkese eşit davranılması beklenilemez. Haklı nedenin varlığı halinde farklılaştırma yapılabilir. Bu hususun vergi hukukundaki bir yansıması da mali güce göre vergilendirme dir. 7456 sayılı Kanun Anayasa'ya uygun şekilde kamu yararı amacını taşımaktadır. Kamu yararı haklı nedendir. Motorlu taşıtlar vergisi yükümlülerin mali güçleri dikkate alındığında kamu yararı sebebiyle farklılaştırma yapılabilir.

Araç sahibi kişiler sahip oldukları aracın nitelikleri göz önüne alınarak motorlu taşıtlar vergisi ödenme yükümlüsüdür. 7456 sayılı Kanun ile getirilen ek motorlu taşıtlar vergisi de yükümlülerin ödeyeceği motorlu taşıtlar vergisi ile aynı miktarda olacaktır. Ayrıca ek motorlu taşıtlar vergisi bir defalığına mahsus olarak iki taksit halinde ödenecektir. Bu sebeple mali güce göre vergilendirme ilkesine aykırı olmadığı kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

- AKÇA, Kürşat:” *Anayasa mahkemesi kararlarında mülkiyet hakkı*”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2015, 6.3: 543-596.
- AKIN, Emrah:” *Vergilendirme Yetkisinin Anayasal Temeli ve Sınırları*”, *Sorumlu Vergicilik*, 2016, 12.
- ARSLAN, Kahan Onur:” *Vergilendirme Yetkisinin Meşruluk Kaynakları: Optimal Vergilendirme İlkeleri ve Kamu Yararı*”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2016, 2016.127: 223-244.
- BUDAK, Tamer:” *Türk Vergi Hukukunda Anayasal Ölçüt: Mali Güç*”, 2006. PhD Thesis. Marmara Üniversitesi (Turkey).
- CANYAŞ, Oytun; SEÇİLMİŞ, İ. Erdem:” *Anayasa Mahkemesi'nin Mali Güç İlkesine Yaklaşımına İktisadi Bakış*”, *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2013, 15.1: 301-315.
- KARAKOÇ, Yusuf:” *Anayasal vergilendirme ilkeleri üzerine bir değerlendirme*”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2013, 15: 1259-1308.
- ÖZCAN, Güngör:” *Türkiye’de Anayasal Vergileme İlkelerinden Eşitlik İlkesinin Değerlendirilmesi*”, *Asos Yayınevi*, 2019, 187.
- SARIASLAN, Osman:” *Anayasa Mahkemesi Kararları Çerçevesinde Vergilendirme İlkeleri*”, 2012.